

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Vår referens: 25-7437

Er referens: S2025/00778

Remissvar över betänkandet Digital teknik på lika villkor – En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS (SOU 2025:39)

Post- och telestyrelsen (PTS) har i enlighet med 1 § förordningen (2007:951) med instruktion för PTS ett samlat ansvar inom postområdet och området för elektronisk kommunikation. Vidare ska PTS enligt 11 § samma förordning särskilt verka för att målen för funktionshinderspolitiken uppnås inom dess ansvarsområde och ska vara samlande, stödjande och pådrivande i förhållande till övriga berörda parter. Enligt PTS regleringsbrev ska PTS verka för en ökad digital inkludering och en ökad användning av digitala tjänster.

PTS lämnar med utgångspunkt från myndighetens ansvarsområde och uppdrag följande synpunkter på rubricerat betänkande.

Allmänna synpunkter på utredningens förslag

Utredningen har föreslagit att fler ska få tillgång till insatser med digital teknik och att såväl socialtjänstlagen (2025:400) (SoL) som lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska förtydligas om att digital teknik får användas när insatser utförs enligt respektive lag.

PTS är generellt sett positiva till ansatsen att fler ska kunna få insatser med digital teknik och att lagarna i fråga förtydligas för att så ska ske. PTS vill understryka att regelverket också bör underlätta och främja digital inkludering och inte bara främja effektivisering av socialtjänstens verksamhet. Det är vidare rimligt att anta att den som ska välja om den vill ta emot insatser med digitala hjälpmedel kommer att vara bättre informerade om vad det innebär om denne redan har vana av att använda digital teknik.

Samtycke till viss behandling av uppgifter

PTS tillstyrker förslagen i de delar de innebär ett tydliggörande om att digital teknik endast får användas under förutsättning att ett informerat samtycke har lämnats av den som tar emot insatser med digital teknik på sådant sätt som innebär att behandlingen av uppgifter omfattas av de aktuella bestämmelserna i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation (LEK).

Om en behandling av uppgifter är sådan att den omfattas av någon av bestämmelserna i 9 kap 7 § eller 28 § LEK krävs slutanvändarens samtycke för att den ska vara tillåten, utan ett samtycke från slutanvändaren är behandlingen inte tillåten.

8.7.3 Ett krav på samtycke till personuppgiftsbehandling ska gälla

Utredningen har föreslagit att den personuppgiftsansvarige endast får behandla personuppgifter för monitorering, sensorering eller positionering om den som får insatsen med digital teknik samtycker till behandlingen. Om behandlingen omfattar personuppgifter som avser en närstående som stadigvarande sammanbor med den som får insatsen, ska även den närstående samtycka till behandlingen.

PTS tillstyrker utredningens förslag.

9.3.1 Kravet på samtycke till personuppgiftsbehandling ska omfatta barn

Utredningen har föreslagit att kravet på samtycke till behandling av personuppgifter för monitorering, sensorering eller positionering ska gälla även när den som tar emot insatsen är ett barn.

PTS tillstyrker utredningens förslag.

10.4 Hur ska en reglering om användning av digital teknik vid nedsatt beslutsförmåga utformas?

Utredningen har föreslagit att, om en person som har fyllt 18 år inte endast tillfälligt saknar förmåga att lämna samtycke till personuppgiftsbehandling för monitorering, sensorering eller positionering, den personuppgiftsansvarige ska få behandla personuppgifter om

1. den enskildes inställning till behandlingen av personuppgifter så långt som möjligt har klarlagts, och
2. det inte finns anledning att anta att den enskilde skulle ha motsatt sig behandlingen av personuppgifterna.

PTS avstyrker utredningens förslag.

PTS vill först och främst hänvisa till vad som sägs under rubriken 10.11 gällande e-dataskyddsdirektivet, PTS menar att det inte är tillräckligt utrett om den föreslagna lösningen är förenlig med e-dataskyddsdirektivet.

Om regeringen skulle finna att den föreslagna lösningen kan anses förenlig med e-dataskyddsdirektivets bestämmelser avstyrker PTS ändå den föreslagna lösningen, av nedan angivna skäl.

PTS har stor förståelse för att det kan finnas ett behov av att använda digital teknik i socialtjänstens insatser för personer med nedsatt beslutsförmåga. Utredningen har dock föreslagit en lösning där det i vissa fall måste göras en bedömning av vad den enskilde skulle ha haft för inställning om den enskilde hade haft förmåga att samtycka till behandlingen. Om inget framkommer som talar emot att den enskilde skulle ha motsatt sig behandlingen av uppgifterna så ska behandlingen enligt förslaget vara tillåten. Utredningen anger i sina skäl att detta är en bedömningsgrund som ligger så nära ett faktiskt samtycke som möjligt.

Den föreslagna lösningen innebär som PTS ser det att det i sådana situationer i princip ska råda en presumtion för att samtycke finns om inget annat framkommit vid en utredning. Det bör i sammanhanget beaktas att det samtycke som krävs enligt 9 kap. 7 § respektive 9 kap. 28 § LEK är den enda rättsliga grunden för att behandla lokaliseringssuppgifter respektive lagra eller hämta information från slutanvändarens terminalutrustning. Utredningens förslag synes vara inspirerade av situationer där s.k. integritetshöjande samtycke används. PTS menar att dessa två typer av samtycken har olika syften och att de inte bör sammanblandas. 9 kap. LEK ska som utgångspunkt skydda enskilda från att deras uppgifter behandlas utan samtycke.

10.11 Förhållandet till e-dataskyddsdirektivet och lagen om elektronisk kommunikation

Utredningen har föreslagit att föreskrifterna i 9 kap. 7 och 28 §§ LEK om krav på samtycke inte ska tillämpas vid sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt 9 eller 9 a § SoLPUL.

Utredningen har bedömt att e-dataskyddsdirektivet ger utrymme för att i nationell rätt införa en reglering för personer som inte har förmåga att samtycka.

PTS avstyrker utredningens förslag.

E-dataskyddsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation) är i Sverige genomfört, såvitt är aktuellt i detta sammanhang, genom bestämmelser i 9 kap. LEK. 9 kap. 7 § LEK genomför art. 9 i e-dataskyddsdirektivet, och 9 kap. 28 § genomför art. 5 p. 3 samma direktiv. Båda bestämmelserna syftar till att skydda användarens uppgifter och kräver att användaren ger sitt samtycke till respektive uppgiftsbehandling.

Enligt art. 15 i e-dataskyddsdirektivet får medlemsstater genom lagstiftning vidta åtgärder för att begränsa omfattningen av de rättigheter och skyldigheter som anges i bland annat artikel 5 och artikel 9 endast under förutsättning att begränsningen är nödvändig, lämplig och proportionell. Begränsningen får vidare endast genomföras i vissa angivna syften, för att skydda nationell säkerhet (dvs. statens säkerhet), försvaret och allmän säkerhet samt för förebyggande, undersökning, avslöjande av och åtal för brott eller vid obehörig användning av ett elektroniskt kommunikationssystem enligt artikel 13.1 i direktiv 95/46/EG.

Utredningen redovisar inte närmare på vilket sätt den föreslagna regleringen skulle vara förenlig med direktivets bestämmelser. PTS menar att utredningen inte på ett tillräckligt sätt har utrett frågan om de förslag som lämnas är förenliga med e-dataskyddsdirektivets bestämmelser. PTS gör bedömningen att det är tveksamt om förslagen är förenliga med e-dataskyddsdirektivets bestämmelser. PTS avstyrker därför utredningens förslag vad gäller undantag från bestämmelserna i LEK samt särskilda regler vad avser personer som inte endast tillfälligt saknar förmåga att lämna samtycke till sådan uppgiftsbehandling som avses i de aktuella bestämmelserna i LEK.

Detta yttrande har beslutats av Björn Blondell, divisionschef. I ärendets slutliga handläggning har även avdelningschefen Marielle Sjögren, enhetschefen Charlotta Garmert, samt handläggaren Gustav Kronqvist (föredragande) deltagit.